

Boekverslag Nederlands Max Havelaar door Multatuli

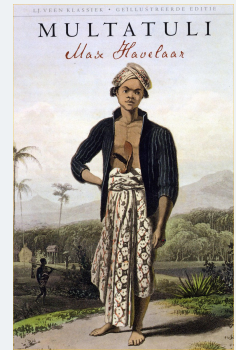
Boekverslag door een scholier

2021 woorden

6 januari 2002

★ 7,1

67 keer beoordeeld

Auteur	Multatuli
Genre	Roman, Geschiedenis, Politiek
Eerste uitgave	1860
Vak	Nederlands

1 Zakelijke Gegevens

Auteur: Multatuli (Eduard Douwes Dekker)

Titel: Max Havelaar of de Koffieveilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij

Uitgever: De Boekerij B.V.

Plaats van uitgave: Amsterdam

Jaar van uitgave: 1986

Druk: Staat niet vermeld

Aantal Bladzijden: 289

Jaar eerste uitgave: 1880

Genre: Roman / Pamflet / Parabel

Het hangt er van af hoe je het bekijkt. Ik zie het boek als een moderne roman bestaande uit verschillende onderdelen, zoals een pamflet en een parabel. Ik zie het niet als een specifiek pamflet of parabel. Dit was ook niet de bedoeling van Multatuli, want dan zou hij maar een specifiek publiek bereiken, namelijk het publiek dat hierin geïnteresseerd is. Hij wilde ook dat de grote massa het las.

2 Eerste reactie

Keuze: Ik had al veel van dit boek gehoord, en ik vond dat ik het dan zelf ook maar moest lezen. Dit is met name zo omdat het zo'n beroemd boek is. Ook had ik er wel is een stuk in gelezen en het leek me wel leuk om het toch verder uit te lezen.

Inhoud: Om eerlijk te zijn was ik toen ik het boek uit had opgelucht. Het begon me een beetje te vervelen en ik vond sommige stukken (met name de stukken over Max Havelaar) saai en langdradig. Toch zaten er in het boek ook fascinerende passages en de stukken waar in Batavus zelf vertelt vond ik ook wel aardig. Ook de parabel van de Japanse Steenhouwer en het verhaal van Saïdjah en Adinda vond ik zeer de moeite waard, omdat het leuke verhaaltjes waren om te lezen. Wel zag ik dat het boek enorm gecompliceerd en

knap in elkaar zit. Tevens vond ik het boek zeer interessant. Je leert zo toch meer van wat er in Nederlands-Indië is gebeurd en hoe het er daar aan toeling.

3 Verdieping

Samenvatting:

Een makelaar in koffie, Batavus Droogstoppel, - zijn naam plus adres wordt de lezer grondig ingepeperd - schrijft een boek (hoewel dat niet zijn gewoonte is) Dat is te zeggen: hij schrijft dat hij een boek wil gaan schrijven. Hij is, tegen zijn zin in weliswaar, in het bezit gekomen van een heel pakket schrijfsels van een oude schoolvriend, die aan lager wal geraakt is. Hij was deze schoolvriend toevallig tegen het lijf gelopen, en omdat deze nogal armoedig gekleed was, en een sjaal droeg, wordt hij door de makelaar denigrerend als 'Sjaalman' aangeduid. Zijn aanvankelijke afkeer van Sjaalman en van diens pakket draait om in nieuwsgierigheid wanneer hij bij het doorsnuffelen ervan ('Van het pakket, meen ik', zou Multatuli zeggen) bemerkt dat een aantal van de daarin voorkomende geschriften over koffie handelt.

Hij overweegt dan dat hij die geschriften wel voor zijn boek kan gebruiken, al ziet hij wel in dat het componeren van losse gedachten tot een leesbaar geheel nog geen sinecure is.

Maar daarvoor heeft hij wel een oplossing: hij schakelt de hulp in van zijn jongste bediende Stern. 'Maar, dacht ik, als ik mijn boek door die Stern schrijven liet? Als ik er wat bij te voegen heb, schrijf ikzelf van tijd tot tijd een hoofdstuk.' (hs. 4 p.44). Aldus geschiedt, en zo krijgen we een boek in een boek te lezen: na vier hoofdstukken van Batavus Droogstoppel, de koffiemakelaar, begint het relaas dat Stern heeft samengesteld uit het pakket van Sjaalman. Die geschriften blijken zich af te spelen in Nederlands-Indië, en te handelen over een zekere Max Havelaar, waarin de lezer al snel Sjaalman herkent.

Stern begint te schrijven over de geschiedenis van assistent-resident Max Havelaar en zijn optreden als Nederlands bestuursambtenaar in Lebak, op Java.

Havelaar komt al snel in de problemen als hij de regent beschuldigt van corruptie en uitzuiging van de bevolking. De regent heeft wel een hoge functie maar hij is niet erg welvarend. Daarom neemt hij bezittingen van de bevolking af. De bevolking is bang in opstand te komen omdat ze wordt onderdrukt. Havelaar besluit iets te gaan doen tegen dit onrecht en houdt een toespraak voor de hoofden van Lebak. Hierin vertelt hij dat hij op de hoogte is van al het onrecht dat de Javanen is aangedaan en dat hij dit zal proberen te bestrijden. (Havelaar is te weten gekomen van dit onrecht door zijn voorganger Slotering, die alles heeft opgeschreven. Slotering is waarschijnlijk vergiftigd om zijn poging het onrecht te bestrijden.) Havelaars bedreigingen lijken echter niets uit te halen en hij klaagt schriftelijk tegen de resident over het optreden van de regent. Deze komt hem opzoeken en legt uit dat men Nederland een positief beeld geeft van de situatie die zich op Java afspeelt en dat klagen niet getolereerd worden. Havelaar wordt dan overgeplaatst naar een dorpje waar eigenlijk niemand naar hem omkijkt. Havelaar besluit ontslag te nemen omdat hij het onrecht niet aan kan zien en hij niet serieus wordt genomen.

Tot goed begrip van de hele situatie wordt dit relaas van tijd tot tijd onderbroken door uiteenzettingen over de structuur van het bestuurlijke apparaat in Indië, en over wat zich met Havelaar vóór zijn verblijf in Lebak heeft afgespeeld (hij was daarvoor in Natal) Ook last Stern waar nodig vertellingen van Havelaar in, zoals in het verhaal van de Japanse steenhouwer, of de geschiedenis en Adinda. Nog enkele malen

onderbreekt Droogstoppel, die vreselijk zijn best doet te begrijpen wat dit nu allemaal met koffie te maken heeft, het Havelaar-verhaal, totdat uiteindelijk niet alleen Stern, maar ook hijzelf door de schrijver bij de kladden genomen wordt:

Als Havelaar op een gegeven moment arm en verlaten ronddoelt neemt Multattuli het verhaal over. Hij wil de ogen van de regering openen en richt zich tot koning Willem III omdat vele miljoenen onderdanen worden mishandeld en uitgezogen in zijn naam.

Hoofdvraag:

Wat is het motief voor de voortdurende wisseling van de hoofdpersoon (Max en Batavus)?

Uitwerking:

Ik wil voor het uitwerken van deze hoofdvraag twee citaten gebruiken, die het karakter van beide hoofdpersonen goed weergeven.

Als eerste wil ik Max Havelaar beschrijven met het volgende citaat: "Hij was slank en vlug in zijn bewegingen. ... Hij was vlug van begrip, vatte terstond het hoogste, het ingewikkeldste, speelde gaarne met de oplossing van moeilijke vragen, alle studie, alle inspanning veil." (hs. 6, p. 74)

Zo gaat dit nog een tijdje door, maar het moge duidelijk zijn dat Max Havelaar helemaal verheerlijkt wordt. Hij wordt afgebeeld als de held van het verhaal en het lijkt alsof hij alleen maar goede eigenschappen bezit. Hij is ridderlijk, moedig, vlug van begrip, intelligent, vrijgevig en edel. Daar komt nog bij dat hij buitengewoon belezen en geleerd is. Zijn minder goede eigenschappen worden niet zo naar voren gebracht, zodat hij de sympathie van de lezer wint.

Hij heeft twee functies: Ten eerste symboliseert hij de kritiek van de schrijver op de toenmalige gang van zaken in Nederlands-Indië. En ten tweede heeft hij als functie aan te tonen dat Douwes Dekker goed gehandeld heeft toentertijd en het slachtoffer is geworden van onbegrip. Multattuli wilde hiermee zowel zijn sociale als zijn maatschappelijke positie herstellen.

Daarentegen is Batavus Droogstoppel juist compleet het tegenovergestelde. Dat wil ik duidelijk maken met een citaat. Ik had als citaat bijna het gehele eerste hoofdstuk kunnen kiezen, waarin zijn karakter duidelijk wordt weergegeven. Maar ik kies als citaat de eerste zin van het boek: "Ik ben makelaar in koffie, en woon op de Lauriergracht No 37."

Deze zin is in zo verre kenmerkend voor de personage Batavus Droogstoppel, omdat hij gelijk al een soort antisympathie opwekt bij de lezers en egoïstisch overkomt, wat trouwens ook de bedoeling was van Multattuli. Omdat het eerste woord van het boek "ik" is, straalt dit naar mijn mening toch egoïsme uit. Het is onfatsoenlijk om eerst jezelf te noemen is mij altijd geleerd. Verder maakt hij met deze zin gelijk een soort reclame voor zichzelf door zijn adres te geven. Hij wordt in het boek voortdurend afgebeeld als de antiheld. Hij is bekrompen, gierig, dom, egoïstisch, zelfingenomen en hij maakt zichzelf voortdurend belachelijk. Zijn opvatting is vooral dat iedereen eerlijk moet zijn. Hij vindt ook dat de Javaan moet werken, omdat hij anders arm wordt. Hij gebruikt hiervoor het geloof als excuus. Je kan misschien wel zeggen dat Multattuli Droogstoppel heeft geschetst als karikatuur van de Nederlander.

Droogstoppels functie is dus het oproepen van antisympathie voor hem, en dus ook voor de Nederlandse Handel-Maatschappij.

Antwoord:

Het belangrijkste motief voor de voortdurende wisseling van de hoofdpersoon is toch wel het nog meer naar voren brengen van de juistheid van handelen van Max Havelaar, en daarmee ook het handelen van Eduard Douwes Dekker. Droogstoppel zijn rol in het boek is vooral om een groot contrast te vormen tussen hem en Max Havelaar. Hierdoor wordt het goede van Havelaar nog meer versterkt.

Een ander belangrijk motief is dat hij doormiddel van Batavus Droogstoppel zijn boek kan promoten en middels Havelaar zijn boodschap kan laten overkomen. Zo zegt Batavus aan het begin van het boek: "Mijn boek moet gelezen worden, het moet de wereld in." Dit is ook precies wat Multatuli wilde. Hij had deze 'reclame' nooit kunnen vertellen vanuit Max Havelaar, maar Batavus is hier de ideale oplossing voor. Batavus moet zorgen dat zijn boek gelezen wordt. Niet alleen door 'reclame' te maken, denk ik, maar ook door de stukken die over Batavus gaan, die ikzelf zeer leuk vond om te lezen. Hierdoor ga je het boek lezen. Middels Havelaar wil Multatuli zijn boodschap over laten komen: het onrecht dat geschiedt in Nederlands-Indië en dat hem is aangedaan.

Tevens is het vaak zo dat de eigenschappen van Havelaar zo worden verheerlijkt dat het boven het realistische uit gaat. Doormiddel van Droogstoppel kan hij dat ook weer een beetje terug halen naar de realiteit, wat Multatuli ook perfect gedaan heeft.

4 Beoordeling

Mijn eerste reactie was dat grote delen van het boek saai waren, maar dat het toch knap in elkaar zat. Ik blijf bij de mening dat het af en toe een beetje saai was, maar ik wil het toch wel wat nuanceren, omdat ik nu beter ben gaan inzien dat het verhaal werkelijk uitmuntend knap in elkaar zit. Die saaiheid wil ik nuanceren, omdat het naar mijn idee komt dat het saai is omdat het boek toch al meer dan een eeuw oud is, wat er voor zorgt dat het taalgebruik soms moeilijk te vatten is, waardoor het vaak lastig is het te begrijpen, wat er weer voor zorgt dat het een beetje saai en langdradig wordt. Misschien is het beter om in plaats van saai en langdradig moeizaam te zeggen.

De stukken van Batavus vond ik erg leuk om te lezen en het heeft me alleen nog meer aangesproken nu ik de diepere bedoeling die erachter steekt veel beter doorheb. Tevens vind ik sommige passages enorm fascinerend en leuk. Hierbij doel ik bijvoorbeeld op de parabel van de Japanse Steenhouwer, die fantastisch in het verhaal is verwerkt en die, wat ik nu inzie, bijzonder goed op het verhaal aansluit. Hetzelfde geldt voor het verhaal van Saïdjah en Adinda, die de amusementswaarde van het boek ook weer omhoog haalt.

Het boek heeft ook zeker impact op me gehad, in zo verre dat ik ben gaan inzien dat wij, Nederlanders, in Nederlands-Indië zeer slecht gehandeld hebben. Vooral het slot van het verhaal over Saïdjah en Adinda deed bij mij toch wel wat emotionele gevoelens opwekken. Niet dat ik nu in tranen uitbarstte, maar ik maakte me toch een soort kwaad over het onrecht dat de mensen daar werd aan gedaan. Het is Multatuli dus zeer goed gelukt zijn visie over te brengen en ik heb dan ook bewondering voor zijn lef om dit boek te schrijven.

Met name voor die tijd is het zeker een knap boek, maar voor mensen en vooral de jeugd uit deze tijd zal

het boek vaak saai en langdradig aandoen. Desalniettemin vond ik dit boek zeker de moeite waard en kan ik het zeker aanbevelen.

5. Bronvermelding

Voor de samenvatting heb ik gebruik gemaakt van het internet. Om precies de zijn de site van scholieren.com. Ik heb hem wel hier en daar aangepast en ik heb verschillende samenvattingen gebruikt. Het uitgave jaar van het boek dat ik gelezen heb is 1988, maar de druk stond er niet bij vermeld. Ik heb bij de citaten zo goed mogelijk aangegeven waar deze stonden en ik vind het dus een beetje overbodig om ze hier nog een keer te vermelden.